

ברכה באמצעות שליח?

Category: במדבר, נשא

הוא יושב לידך בבית-הכנסת, אדם רגיל כמוך בדיוק, ופתאום הוא עולה לדוכן ומברך אותך. מה נותן לכהנים את היכולת לברך אחרים?

בתחילת השבוע חגגנו כולנו את חג השבועות. אחד הדברים שמבדילים את התפילות בבית הכנסת בחג משבת ^א זהו ברכת כהנים. בחו"ל הכהנים מברכים את העם רק בחגים, בישראל לעומת זאת הכהנים מברכים בכל שבת ושבת ובמקומות רבים אפילו בכל יום. אצלנו בבית הכנסת זה דבר לא שיגרתי והכהנים מברכים את העם רק בחגים.

בואו נעצור לרגע ונתבונן מהו כל העניין בכלל של ברכת כהנים. בפרשתנו מצווה הקב"ה את הכהנים לברך את עמו: "וידבר אל אהרן כה תברכו" ^ב מצות עשה על הכהנים לברך את ישראל. לכאורה זה לא מובן: לשם מה הכהנים צריכים לברך את ישראל בשם הקב"ה? וכי הקב"ה עצמו לא יכול לברך אותנו? לשם מה הוא שולח שלוחים לברך, והרי מצוה בו יותר מבשלוחו?!

וכמו שהמדרש תנחומא (בפרשת נשא ח) שואל: "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה ריבוננו של עולם לכהנים אתה אומר שיברכו אותנו, אין אנו צריכים אלא לברכתך ולהיותנו מתברכים מפידך".

המדרש שואל את השאלה הזאת ^ג לשם מה צריך את הכהנים שיברכו, ויתרה מזו: הספרי רוצה להדגיש שהברכה באה דווקא מאת הקב"ה ולא מהכהן בעצמו. וזה לשון הספרי (פיסקא מג, ו, כ"ז): "ואני אברכם מניין שלא יהיו ישראל אומרים ברכותיהם תלויים בכהנים ת"ל ואני אברכם, מניין שלא יהיו כהנים אומרים אנו נברך את ישראל ת"ל ואני אברכם".

הרי שברור הדבר שהקב"ה הוא זה שיש לו את הכח לברך והכהן הוא רק שלוחו. וא"כ בשביל מה הקב"ה צריך בכלל את הכהנים?!

מילא כאשר הולכים לבקש ברכה אצל הצדיק ^ד זהו דבר מובן, שהרי הצדיק יש לו "קשרים טובים" יותר למעלה, הוא קרוב ואהוב אצל הקב"ה ולכן כאשר הוא מברך הוא פועל אצל הקב"ה שיסכים לברכה הזאת, אפילו בשעה שלא מגיעה ברכה.

את ההנהגה הזאת אנו מוצאים כבר בחומש בראשית. יעקב אבינו קבר את רחל אמנו, לא במערת המכפלה אלא דווקא על אם הדרך "שתהא עזרה לבניה, כשיגלה אותם נבזראדן והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ומבקשת עליהם רחמים" (רש"י בראשית מ"ח, ז).

עד"ז אנו מוצאים בפרשת שלח שכלב בן יפונה בדרכו לארץ ישראל ביחד עם המרגלים הלך לחברון "כלב לבדו הלך לשם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם" (רש"י במדבר י"ג, כ"ד). ועד לימינו אלה שהולכים להתפלל על הציון של הרבי וזוכים לברכות

ואם-כן, ללכת להתברך מפי הצדיק זהו דבר מקובל ומובן הגיונית. אולם כהן שעולה על הדוכן הוא לאו דוקא צדיק (כמובן אינני מדבר על הכהנים אצלנו בביהכ"נ שהם ממש צדיקים גמורים²) אולם אין שום הלכה שמזיקה את הכהן לחזור בתשובה לפני שהוא עולה לדוכן. למשל ישנה הלכה שכאשר ממנים מאן דהו להיות עד בקידושין או בגירושין וכיו"ב אומרים לו שיהרהר בתשובה לפני העדות, כי אחרת יתכן שיהיה פסול לעדות (ראה נישואים כהלכתם ח"א עמי רלט). אבל אצל כהן לא מצאנו כדבר הזה.

ישנן רק שתי עברות שפוסלות את הכהן מלברך את העם. כמו שמופיע בשוע"ר (סי קכח סעיף ז) "כהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא כפיו" ובסעיף שלאחריו: "כהן שהמיר דתו .. מחולל מקדושתו ואינו נושא כפיו .. ושאר עבירות³ אפילו גילוי עריות⁴ אין מונעין נשיאת כפים, אפילו לא חזר בו, לפיכך ערל נושא כפיו אפילו לא מל עצמו במזיד".

ואם-כן ברור הדבר שהוא לא אמור להיות צדיק גדול, ומדוע אפוא יש צורך בברכתו של הכהן דוקא? מדוע הקב"ה יצר את התהליך הזה שדווקא הכהן יברך את העם בשם הקב"ה?

ילדים, די לריב!

מסופר שבראשית ימיה של תנועת החסידות היתה פעם התוועדות חסידית בה הסבו רבינו הזקן ועוד מגדולי תלמידיו של הרב המגיד ממעזריטש. בתוך הדברים נעמד אחד החסידים והתחיל לבכות ולבקש מהמסובים שיברכו אותו בברכת רפואה שלימה.

כמה מן החסידים התחילו ללעוג לו: וכי אנחנו בכוחנו לברך והלא הברכות שייכות רק לצדיקי הדור! בתוך כל הויכוח הזה הכריז אדה"ז: שא! ואמר להם שכחתם על האימרה ששמענו מרבינו הקדוש: "דאס וואס עס קען אויפטאן א חסידישער פארבריינעגן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן".

והמשיך אדה"ז להסביר מדוע יש כוח להתוועדות של חסידים לברך האחד את רעהו, במשל מילדים קטנים הם אגוצנטריים. בטבעם כל אחד דואג לעצמו ואינו דואג לשני ואדרבה, הוא מקנא בו ועינו צרה בו. ילדים לא אוהבים לוותר לשני בכלום, וכאשר ההורים רואים את ההתנהגות הזאת זה מצער אותם.

כאשר אחים ואחיות רבים ביניהם ולא מפרגנים אחד לשני ההורים כמובן מצטערים על כך. ואז ההורים מוצאים להם איזה מורה או מדריך טוב שיחנך אותם שיהיו בני אדם כדבעי, ולאחר תקופה ההורים מבחינים בתוצאות חינוכו וכל אחד עוזר לשני ומסייע לו הרי זה מעורר תענוג ונחת רוח אצל ההורים והם מוכנים לתת לילד מה שירצה ובפרט כאשר ילד אחד מבקש בשביל הילד השני.

עד"ז כאשר יהודי אחד אוהב את חברו ומברך אותו [2] זה מעורר אצל הקב"ה נחת רוח ותענוג מופלא, כאשר הוא רואה שילדיו אוהבים אחד את השני, וזה נותן לו חשק לתת לילדיו את כל מה שהם מבקשים ממנו (ראה קובץ מכתבים לתהלים עמ' 197; שיחת ש"פ בראשית תשד"מ עמ' 367 באריכות).

זה בעצם כל הרעיון שעומד מאחורי ברכת כהנים. בוודאי שהקב"ה יכול לברך את עמו ישראל והוא לא צריך כמובן את העזרה של אף אחד. אבל הקב"ה ידע שיכול להיווצר מצב שבגלל התנהגותם ייתכן והם לא יהיו ראויים לברכתו. לכן הוא יצר את ה"סיסטם" הזה שבכל יום יהיו יהודים שצריכים לברך את עם ישראל בברכה וזה יעורר אצלו חשק לברך את ישראל גם כאשר הם ח"ו לא ראויים באותה שעה לברכה.

רק מתוך אהבה ושמחה

לפיכך הברכה הזאת צריכה להיעשות "באהבה" וכפי שמובא בהלכה "שכהן השונא את הציבור או הציבור שונאין אותו סכנה היא לכהן אם ישא את כפיו וע"ז תקנו בברכה לברך את עמו ישראל באהבה" (קכ"ח, י"ט). שכן כל המטרה היא לעורר אצל הקב"ה את החשק לברך את עמו ישראל וכל זה בא כאשר הוא רואה שהילדים אוהבים האחד את השני, ולכן כהן שאינו אוהב את הציבור לא יעורר את התענוג הזה אצל הקב"ה ונמצא מפספס את כל ענין הברכה הזאת.

ולכן הכהן לא צריך להיות צדיק ואפילו אין צורך שיהרהר בתשובה קודם עלייתו לדוכן. הדבר היחידי שמבקשים ממנו הוא שיעשה זאת באהבה. ובנוסף לכך יש תנאי נוסף שהכהן צריך להיות בשמחה, ולכן "נהגו בכל מדינות אלו שאין נשיאת כפיים אלא ביו"ט משום שאז שרויים בשמחת יו"ט וטוב לב הוא יבורך" (קכ"ח, נ"ז).

לכן כל התוועדות חסידית מהווה סיטואציה ועיתוי טוב להעניק ולהרעיף ברכות, כי המתוועדים נמצאים במצב שיש להם גם אהבה כלפי השני והם גם שרויים בשמחה כמו הכהן, ובכוחה של הברכה הזאת להועיל ולפעול בכל המצטרך.

ואכן, פעם בהתוועדות של שמחת תורה, הורה הרבי לכל החסידים לברך איש את רעהו בברכת כהנים היות שבשמחת תורה כולם נמצאים במצב של שמחה ובכוחם לברך. אצלנו בקידוש שכולם נמצאים במצב של "שמחה ואהבה" יש לנצל את ההזדמנות ולתת ברכות בשפע אחד לשני.